

PASTORER, DIAKONER OCH FÖRSAMLINGSLEDNING

HANDLING TILL EQUMENIAKYRKANS KYRKOKONFERENS 2020

PASTORER OCH DIAKONER

Den särskilda ordinerade tjänsten är en men har olika tyngdpunkt; tjänsten som diakon och tjänsten som pastor. De två delarna har samma bas och utgångspunkt; allas uppdrag i församlingen och den gemensamma tron. I teologi och praxis söker vi hålla samma ord och handling, predikan och diakoni. Diakoner och pastorer ordineras i samma liturgiska akt under kyrkokonferensen och samtliga bär den blå roben med stolor i olika utformning. Viljan att hålla samman är starkare än behovet av att hålla isär. Vid kyrkokonferensen mottas också de medarbetare som tjänstgjort i annat samfund.

Det ekumeniska dokumentet Dop, nattvard, ämbete (1982) talar också om det ordinerade ämbetet i singularis; *”för att fullgöra sitt uppdrag behöver kyrkan personer, som offentligt och utan uppehåll är ansvariga för att hänvisa till dess grundläggande avhängighet av Jesus Kristus och därmed, inom ramen för gåvornas mångfald, utgöra ett fokus för dess enhet. Det ämbete de personer innehar, som alltsedan äldsta tid har blivit ordinerade, är konstitutivt för kyrkans liv och vittnesbörd”*

Diakonen och pastorn har överlappande ansvarsområden men olika kompetenser. Det handlar om olika tyngdpunkter. Båda är Kristi tjänare i församling och samhälle. Tjänandet är utgångspunkten. Det är i tjänandet av Kristus i församling och samhälle som den ordinerade tjänsten har sitt centrum. Både diakon och pastor är Kristi tjänare i församlingen. Båda har till uppgift att förkunna respektive förmedla Guds ord. *Förkunna* har tyngdpunkt på uttolkning, evangelisera och *förmedla* tyngdpunkt på att dela och förkroppsliga.

Diakon blir man om man i första hand har en kallelse att vara ledare för församlingens diakonala sändning, dess diakoni, *förmedla* Guds ord, *förmedla* sakramenten, ge omsorg, utöva själavård, erbjuda gemenskap samt stödja människor i utsatta livssituationer och stå på de förtrycktas sida.

Pastor blir man om man i första hand har en kallelse att vara ledare för församlingen, samla och bygga upp Kristi kropp, leda församlingens liv, att *förkunna* Gud ord, *förvalta* sakramenten, utöva själavård och leda församlingen i dess strävan att fullgöra Guds mission.

Teologisk grund §36: *Diakonen är Kristi tjänare i församling och samhälle med uppgift att förmedla Guds ord, ge omsorg, erbjuda gemenskap samt att särskilt stödja människor i utsatta livssituationer och stå på de förtrycktas sida. Diakon ger tystnadslofte om sådant som anförtros i själavårdande samtal eller rör människors personliga förhållanden.*

Teologisk grund §37: *Pastorn är Kristi tjänare i församling och samhälle med uppgift att samla och bygga upp Kristi kropp, förkunna Guds ord, förvalta sakramenten, utöva själavård och leda församlingens liv i dess strävan att fullgöra sin kallelse. Pastor har tystnadsplikt och ger tystnadslofte om sådant som anförtros i bikt eller enskild själavård.*

Utbildningen till pastor omfattar i normalfallet fyra års heltidsstudier på Teologiska högskolan vid Enskilda högskolan Stockholm. Utbildningen till diakon är en påbyggnadsutbildning på i normalfallet 75% studietakt under två år. En diakon förutsätts ha en annan yrkesutbildning i botten med företrädesvis social-, hälso/sjukvårds- eller pedagogisk inriktning. I Equmeniakyrkan är ofta en pastor församlingsföreståndare och ensam anställd, även om det blir

vanligare att även diakoner anställs som ensam anställd.

I den världsvida kyrkan ordineras både diakoner och pastorer/präster. (I de flesta av världens kyrkor betraktas den särskilda tjänsten som treledad med diakon-präst-biskop). I de flesta kyrkofamiljer har diakonen både ett liturgiskt och ett diakonalt ansvar. Utbildningen till diakon är i många av kyrkorna ett första steg mot präst, samtidigt som många kyrkor har det permanenta diakonatet. Det pågår ett samtal i den världsvida kyrkan om att det permanenta diakonatet ska förtydligas och att det inte ska vara nödvändigt för blivande präster att först ordinerar till diakoner.¹

I Equmeniakyrkan är en pastor utbildad till att kunna leda församlingen. En pastors utbildning är utformad för att svara mot det som uttrycks i teologisk grund där ett särskilt fokus ligger på teologisk kunskap, bibeltolkning, omvärldsanalys och de pastorala uppdragen. Begreppet *förkunna* Guds ord i teologisk grund uttrycker en tyngdpunkt på det uttalade ordet och arbete med text och tal. Det handlar om predikan, tolkning, att ha kompetens att möta människor och samtid i livsfrågor och etiska frågeställningar, vara evangeliserande, gå in i det offentliga samtalet och vara en profetisk röst. *Förvalta* sakramenten handlar om att vara utbildad till, ordinerad och ansvarig för att leda nattvard, förrätta dop men även de övriga kyrkliga handlingarna så som vigsel och begravning.

Även diakonen är utbildad till att kunna ta ansvar för församlingen, dock med fokus på det diakonala uppdraget. I Equmeniakyrkan kan en diakon installeras till församlingsföreståndare. Diakonens utbildning fokuserar på de diakonala uppdragen såsom ledarskap, grupprocesser, själavård, omvärldskunskap och diakoni. *Förmedla* Guds ord sätter fokus på missionsuppdraget: att gestalta och peka på Guds rike, att omsätta ord i handling. *Förmedla* sakramenten betonar diakonens liturgiska uppdrag där det sedan den första kyrkans tid varit vanligt att diakonen tjänar vid bordet men också tar särskilt ansvar för att bröd distribueras till de fattiga. Den diakonala tjänsten kan beskrivas som en "utsträckning av det eukaristiska firandet"². Diakonen är ofta den som i den världsvida kyrkan tjänar i gudstjänsten och koordinerar organisering, medverkande och andra delar som behöver fungera. Diakonen är ofta den som leder förbönen samt är med och tjänar vid bordet.

FÖRSLAG TILL BESLUT ATT

- Kyrkokonferensen bekräftar att vi i Equmeniakyrkan ser att den särskilda tjänsten i Equmeniakyrkan är diakon och pastor. De har olika tyngdpunkt och utgör överlappande delar i den särskilda tjänsten.
- Kyrkokonferensen föreslår att denna text tillsammans med de andra kyrkosynsdokumenterna läses och bearbetas under det kommande året i medarbetarsamlingar, regionråd mm

---

¹ Jfr Jackson, Michael D (red.): The Diaconate in Ecumenical Perspective. Ecclesiology, Liturgy and Practice (Sacristy Press 2019)

² Brown, Rosalind: "Theological Underpinnings of the Diaconate", s. 20, i Jackson, (red.): The Diaconate in Ecumenical Perspective

Församlingsföreståndare och ordförande i Equmeniakyrkan

Ur Equmeniakyrkans förslag till församlingsstadgar

§10 Församlingsföreståndare

För församlingen skall finnas en föreståndare som är församlingens andliga ledare. Församlingsföreståndaren skall tillsammans med styrelsen planera och leda församlingens arbete i enlighet med innehållet i Teologisk grund för Equmeniakyrkan, församlingsordningen och församlingens beslut.

Till församlingsföreståndare kallas person i ordinerad tjänst i samråd med regional kyrkoledare.

(Förslag till församlingsstadgar för församlingar i Equmeniakyrkan §10, 2015)

I Equmeniakyrkan leds församlingen i ett samspel mellan styrelsen, dess ordförande och församlingsföreståndaren. Församlingsföreståndaren är församlingens andliga ledare med vilket menas andligt ledarskap i församlingen i bred mening, men också ansvar för gudstjänstliv, sakrament och själavård. Både diakoner och pastorer kan installeras som församlingsföreståndare även om ovanstående ansvarsområden i första hand förknippas med pastorns utbildning och roll. I församlingar med flera anställda fungerar även föreståndaren som arbetsledare. I många församlingar finns ingen anställd och inte heller någon ordinerad medarbetare. Då utses en icke-ordinerad person till församlingsföreståndare.

Varken pastor eller diakon blir genom sin utbildning och ordination församlingsföreståndare utan detta sker vid installationen i den lokala församlingen.

Församlingsföreståndaren är alltså i normalfallet ordinerad i eller mottagen av Equmeniakyrkan och installerad i församlingen. Vid installationen installerar församlingen församlingsföreståndaren som sin andliga ledare genom bön och handpåläggning.

Att församlingsföreståndaren är ordinerad i eller mottagen av Equmeniakyrkan utgör en trygghet för församlingen. Det innebär att Equmeniakyrkan har bekräftat och bemyndigat till tjänst i församlingen. Det innebär också att församlingsföreståndaren står under Equmeniakyrkans tillsyn. Därutöver förstärker detta det ömsesidiga beroendet och relationerna som är kännetecknande för Equmeniakyrkan. De ordinerade är ordinerade av kyrkan samlat och står i en kollegial relation mellan sig. De är sända till att verka för samhörighet och gemenskap i lokala församlingar och mellan församlingar.

Församlingsstyrelse och ordförande väljs av församlingen och har ansvaret för att leda, planera och organisera arbetet tillsammans med församlingsföreståndare, i vilket också ingår ett andligt ansvar. Utöver detta har styrelsen ansvar för att verkställa församlingens beslut, ansvara för församlingens ekonomiska förvaltning, samt att ta arbetsgivaransvar för församlingens anställda.

Detta innebär att styrelsens och församlingsföreståndarens gemensamma uppgifter är att leda och planera arbetet. De har överlappande ansvarsområden. Därför är det avgörande att ordförande och församlingsföreståndare har nära samarbete som bygger på ömsesidig respekt och förståelse för varandras uppdrag. Det är också avgörande att båda parter lär sig det demokratiska hantverket så att församlingens organisation blir välfungerande och bidrar till församlingens utveckling och förnyelse. De står i en dubbel och jämbördig ansvarslinje.

Ett antal aspekter kring föreståndarskap kontra församlingens styrelse och vice föreståndare i församlingen behöver fortsatt beredning och konkretion. Det rör exempelvis relationen mellan föreståndaren och eventuellt övriga ordinerade medarbetare i samma församling.

Det kan också gälla vad som bör gälla när medlemmar i församlingar har uppfattningar på hur den andliga vården bedrivs - församlingsföreståndarens ansvar, hur de då ska agera.

Det kan även gälla vem eller vilka som utses till vice föreståndare.

Förslag till beslut:

- Att kyrkokonferensen bekräftar att det är församlingen som utser sin församlingsföreståndare (som nu). Det skall företrädesvis vara en person som är ordinerad i eller mottagen av Ekumeniakyrkan av skäl som anges ovan, men kan även vara en person som inte är ordinerad eller mottagen.
- Att kyrkokonferensen ger i uppdrag åt kyrkostyrelsen att skriva fram fler tydliga rekommendationer kring föreståndarskap och återkomma med dessa till kyrkokonferensen 2021.